

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Дубровіна І.В.

науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського;

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет імені М.П. Драгоманова

ЕКСПЕРТИЗА СУЧАСНИХ НАУКОВИХ АРТ-ДЖЕРЕЛ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

За останнє десятиліття у вітчизняній науці з'явилося чимало досліджень, пов'язаних з арт-впливом як напрямом інклюзивної роботи з дітьми із затримкою в розвитку та психічними проблемами. Особливо це стає актуальним у контекст розвитку культурологічних практик освітнього дозвілля. Івентори-фахівці можуть використовувати арт-засоби на своїх заняттях з метою підтримки емоційно-вольової сфери та релаксації людей різного віку, для відновлення сил та попередження емоційного вигорання. Враховуючи негативний вплив Covid-пандемії на комунікацію та соціалізацію особистість та потребу людей в психологічній підтримці у цей стресовий період, актуалізуються рекреаційні запити людини як культурологічні запити, як механізми особистісного захисту культурою. Можливість відновлення сил все більше вбачається в урізноманітненні форм організованого дозвілля, спрямованого на дотримання здорового способу життя, у зверненні до творчого потенціалу мистецтва, який досліджується і нині.

Ряд проаналізованих досліджень у наукових фондах Національної бібліотеки імені М.П. Вернадського складають наукові праці, присвячені *психології мистецтва, культурології, мистецькій педагогіці, психологічному впливу мистецтва* на розвиток особистості. Це роботи В. Анісімова, Л. Виготського, Є. Крупніка, О. Леонтєва, Д. Леонтєва, С. Рапопорта, В. Семенова, Б. Теплова та ін., які широко висвітлюють методики розвитку творчої активності учасників арт-студій в закладах культури, організацію аудіовізуальної творчості в соціально-культурному середовищі, упровадження арт-технологій у роботі з людьми похилого віку, соціалізація особистості підлітків з групи ризику тощо.

Під час культурологічної практики івенторів значної ролі набувають *арт-педагогічні форми і методи впливу музикотерапії, літературної*

трагедії (драми), ізотерапії у у рамках інтегрованого впливу потенціалу мистецтва під час засповадження тематичних спецкурсів.

На наш погляд, мистецтво виконує своєрідну роль посередника між особистістю та засобами мистецтва, його терапевтичної дії у просторі івент-освіти. В свою чергу художня основа арт-педагогіки орієнтована на чітко окреслену мету та завдання івент-освіти.

Мета арт-педагогіки спрямована на засвоєння знань про загальні основи арт-педагогіки, формування умінь і компетентностей впровадження арт-педагогічних методик та технологій, розуміння арт-терапевтичних засад, сучасних проблем освіти і арт-педагогіки, її закономірностей і принципів; алгоритм упровадження педагогічних технологій арт-педагогічної програми, проекту у процесі побудови позашкільних занять, виховних бесід, проектних малюнків (групової та індивідуальної форми).

Завдання арт-педагогіки впливають на формування:

- знань та закономірностей використання арт-педагогічних методик, суб'єктні засади дозвіллівої діяльності майбутнього педагога-організатора;
- умінь структурування і організації арт-педагогічного заняття;

- компетентностей розроблення методики проведення технологій арт-педагогіки;

- умінь логічного добору, доцільного компонування, застосування комплексу методів арт-терапії, програми, мети і завдань арт-педагогічного впливу на особистість людей різного віку;

- вмінь і компетентностей з узагальнення результатів практичної апробації арт-педагогічного впливу та впровадження інноваційних здобутків арт-терапії в освітню практику педагога-організатора;

- наукової культури та творчої активності педагога-організатора, дотримання академічної доброчесності у теоретичній та практичній роботі;

- компетентностей використання різних арт-педагогічних технік у сучасному навчальному закладі;

- умінь розроблення певних критеріїв для проведення конкретної діагностики, спрямованої на підвищення якості навчання та виховання засобами дозвілля;

- досвіду проектування арт-педагогічних вправ, ігор та занять відповідно до вікових особливостей розвитку людей різних вікових категорій;

- світоглядних переконань особистості щодо впливу різних видів мистецтва на гармонізацію особистісного розвитку людини, її відношень з іншими людьми.

Інтеграція освіти та культурного просвітництва у арт-засобах сприяють налагодженню комунікативної функції роботи з інформаційними джерелами (пошук- процес передачі-висновки). У просторі Відділу музичних фондів Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського на концертах, літературних вечорах та інших мистецьких заходах

відбувається читачами (людей різного віку) мистецького продукту; через що актуалізується бажання опрацювати наукові джерела, створити творчі малюнки, вірші, музичні твори. Це особливо відчутно при зустрічі з учнями спеціалізованих шкіл мистецтва, студентами вищих закладів освіти та культури під час культурологічної практики [1, с. 37].

Основним завданням арт-педагогіки є розвиток сенсорної культури особистості, залучення її до творчого процесу співдружності мистецтв (танцотерапія, словотерапія, римотерапія, музикотерапія, казкотерапія тощо).

Культурологічний науковий підхід арт-засобів широко розкрито у роботах Г. Васяновича, В. Гури, А. Погодіної, Г. Балла, В. Медінцева та ін.

Крім того, важливе культурологічне значення має культурне інформаційно-пізнавальне середовище, створене в осередку дозвілля. Вважаємо, що музеї, бібліотеки, арт-майданчики, арт-кав'ярні та ін. є таким культурним інформаційним середовищем, що сприяє засвоєнню людьми сукупності культурологічних знань, виробленню вмінь та навичок художньої арт-освіти. Вагомою рисою є відображення сутності особистісно орієнтованої технології навчання, яка є близькою до теоретичних засад арт-педагогіки, оскільки метою цієї технології є процес підтримки особистості в становленні її суб'єктивності, культурної ідентифікації, життєвому й професійному самовизначенні.

Основою креативно-педагогічної технології професійної підготовки фахівців на основі партнерських відносин, організації різноманітних форм творчості, пошукової розумової діяльності [1, с. 8]. Серед форм арт-педагогічної діяльності, які отримали теплий відгук у читачів бібліотеки Вернадського під час практики, були визначені наступні: бібліотерапевтична, драмотерапевтична, музикотерапевтична, фототерапевтична та ін. Специфіка арт-педагогіки полягає у вирішенні з її допомогою завдань не лікувального, а психопрофілактичного спрямування. При цьому арт-технології можуть використовуватися і бібліотекарями, і музейними працівниками для реабілітаційних процесів, а арт-педагогіка виконує компенсаторну, катарсисну й комунікативну функції по відношенню до розвитку особистості фахівця, чим забезпечує профілактику емоційної іррегуляції, сенсорного виснаження, емоційної нестабільності та ін.

На підставі проаналізованих нами наукових досліджень можемо сформулювати висновок, що арт-педагогіка фактично поєднує потенціал *педагогіки, мистецтва і психології*. Тому нині стали досить популярними дослідження в галузі мистецтва на основі атрибуції наукових джерел. Арт-педагогічний вплив на особистість проявляється у художній експресії, творчій діяльності задля вираження свого внутрішнього світу та адекватній оцінці себе у навколишньому світі.

Предметом впливу арт-засобів є почуттєво-емоційна сфера особистості, її соціалізація. Означені компоненти разом утворюють

сенсорну культуру особистості, яка залежить від вікових та індивідуальних особливостей, способу емоційної саморегуляції, відчуття внутрішньої гармонії особистості і формування внутрішньої культури. Арт-засоби пробуджують емоційну чуйність й ініціативну активність за допомогою доручення до знайомства з різними стилями мистецьких творів та художньої творчості, у тому числі і співзвучними нам сьогодні сучасними напрямками мистецтва постмодернізму.

Таким чином, експертиза сучасних арт-джерел розглядає мистецтво як комплекс засобів навчання і виховання особистості, його рекреацію та засіб відновлення сил на основі матеріально-технічних засобів демонстрації різних видів та типів мистецтва в он-лайн середовищі, домінуючим засобом реалізації арт-проектів лишаються культурологічні осередки бібліотек, музеїв, арт-майданчиків різних видів як арт-осередок безпосереднього впливу на особистість людини з метою корекції її емоційно-вольової сфери та розвитку творчого потенціалу засобами мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі : навчально-методичний посібник. Вінниця, 2014. 161 с.
2. Кармазін А., Дубровіна І. Особливості організації мистецьких заходів у вітчизняному музейному та бібліотечному просторі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. № 24. С. 34–37.